

**Fra brug og
smid væk
til genbrug
og reparér**

Oversigt

Indledning	03
Motivation	04
01. Øge produkters reparerbarhed	05
Krav til kvalitet og reparerbarhed	
Adgang til reservedele og opdateringer	06
Seks års reklamationsret for varige forbrugsgoder	
02. Øge antal af reparationer	07
Tilskud og støtte til reparationer	
Stop for undersøgelsesgebyrer	08
03. Affaldsforebyggelse	10
Stand's Ulykken	
Vurdér den tilskadekomne	
Tilkald hjælp	11
Giv førstehjælp	
Politiske forslag til affaldsforebyggelse	12
Udsolgte produkter må ikke destrueres	
Begrænsning af engangs-emballage	13
Afgift på produkter designet til at blive brugt en enkelt gang	14
Finansiering	15
Tak til	16

Indledning

Med et årligt forbrug på 24,5 tons per person af nye materialer (metaller, mineraler, biomasse, plast og fossile brændsler), forbruger vi mere end dobbelt så meget som det globale gennemsnit på ca. 12 tons – og desuden også tre gange det bæredygtige niveau, som ligger på 8 tons.¹

Seks ud af ni planetære grænser er nu på globalt plan overskredet på grund af menneskets massive påvirkninger af kloden. Dermed bliver det vigtige samspil mellem klodens økosystemer og det sikre råderum for menneskeheden destabiliseret. Ikke kun grænserne for belastningen af de biologiske kredsløb med kvælstof og fosfor, men også ødelæggelsen af biodiversiteten samt klimaændringerne er overskredet. Derudover er belastningen med fremmede stoffer og vores ferskvandsforbrug også på kritiske niveauer.²

Alternativet ønsker med dette udspil at sætte fokus på nogle af de områder og tiltag indenfor den cirkulære økonomi, som vi allerede nu kan gøre noget ved. Næmlig at **øge kvaliteten af vores produkter og fremme muligheden for reparationer – begge dele for at forlænge levetiden og dermed reducere mængden af affald.**

Vi kan få inspiration fra mange spændende initiativer rundt omkring i verden, hvilke vi refererer til i dette udspil. Den inspiration skal vi benytte os af i Danmark, for selvfølgelig kan vi også gøre det bedre.

1. [Danmark er kun 4 procent cirkulær](#)
Dansk Industri
2. [Forskere advarer: Seks ud af ni planetære grænser er nu overskredet](#)
Information

Motivation

Globalt set er materialeforbrug og -håndtering ansvarlig for 70 procent af drivhusgasemissionerne, mens 90 procent af det globale tab af biodiversitet kan henføres til materialeudvindingen og forarbejdning.³ Skal vi bevare en planet med et klima og en natur, som er beboelig for mennesker, skal vi foretage en kraftig opbremsning i vores forbrug af råstoffer og ikke-fornybare ressourcer. Vi skal blandt andet producere færre, men mere holdbare ting. Vi skal reparere produkter, når de går i stykker, og vi skal sælge dem videre efter brug. Vi skal tale meget mere om, hvilke produkter og hvilket forbrug, der belaster vores fælles klima og naturressourcer så meget, skal beskattes langt mere eller måske helt forbydes. Med vores nuværende forbrug tager vi nemlig fra fremtidige generationers ressourcer.

Cirkulær økonomi er en nøgle til at reducere vores forbrug af råstoffer og ikke-fornybare naturressourcer. I fremtidens cirkulære økonomi er 'affald' en ressource, som er designet og produceret, så den kan indgå i nye produkter i lukkede kredsløb.

For at understøtte omstillingen til en cirkulær økonomi, skal vi blandt andet reparere mere og reducere Danmarks affaldsmængder.

Når det kommer til vores affaldsmængder, ligger Danmark langt over gennemsnittet i Europa.⁴ Affald er ikke kun et billede på vores "brug og smid væk"-kultur. Vores affald belaster også klimaet og biodiversiteten.

Reparationer skal tænkes ind, når produkter designes. Reparationer er kun mulige, hvis produkter kan adskilles og hvis reservedele er tilgængelige. Og reparationer er kun attraktive, hvis det er billigere at reparere end at købe nyt.

I dette udspil om reparationer og affaldsforebyggelse fokuserer vi derfor på tre områder:

- 1. Øge produkters reparerbarhed**
- 2. Øge antallet af reparationer**
- 3. Affaldsforebyggelse**

3. [Danmark er kun 4 procent cirkulær](#)
Dansk Industri

4. [Affaldsstatistik 2020](#)
Miljøstyrelsen

01. Øge produkters reparerbarhed

Når det gælder om at gøre produkter reparerbare, handler det om at stille en række krav. Det er af afgørende betydning, at produkter er designet og produceret med reparation for øje. En række forslag herunder skal være med til at højne et produkts kvalitet samt øge mulighederne for reparation.

Krav til kvalitet og reparerbarhed

Det skal være muligt at skille produkter ad og reparere dem. Det skal gælde især for elektroniske produkter. I flere lande er forslaget kendt som "Right to Repair".⁵ Altså at kunden har krav på, at et givent produkt skal kunne repareres. Det indebærer at både kunder og reparatører har adgang til relevante dokumenter, vejledning, værktøjer og reservedele. I USA har flere stater indført right to repair lovgivning. Canada og Australien drøfter lignende tiltag.⁶ På EU-niveau arbejdes der på en "Circular Economy Action Plan". Implementering af den europæiske lovgivning kommer til at tage mange år, men da vores materialeforbrug skal bringes ned nu, opfordrer Alternativet til, at der udarbejdes nationale løsninger.

Alternativet ønsker, at Danmark går forrest med en national handlingsplan om reparerbarhed, der som minimum omfatter elektriske og elektroniske produkter. Herunder at adgang til relevante vejledninger og manualer til reparationer gøres offentlige og digitalt tilgængelige.

5. [Feedback and amendment proposals on repair rules](#)
Right to Repair Europe

6. [Electronics recycling advocates make case for federal support](#)
Waste Dive

Adgang til reservedele og opdateringer

Reparationer bliver besværlige eller lige frem umulige, når opdateringer, reservedele og nødvendige værktøjer ikke er tilgængelige til rimelig pris. I Frankrig skal producenter af udvalgte elektroniske produkter, som f.eks. smartphone og laptops, gøre reservedele tilgængelige for forbrugere og reparatører i minimum fem år.⁷ På samme måde burde Danmark overveje lovgivning for udvalgte produktgrupper. Det skal også være muligt for uafhængige reparatører at bruge kompatible reservedele, som er lavet uafhængig af hovedproduktets producent. Reservedele skal selvfølgelig overholde EU's ecodesign og sikkerhedsregulering.

Alternativet vil derfor foreslå, at reparationer gøres tilgængeligt for andre end producenten. Herunder at reservedele er tilgængelige for autoriserede såvel som uautoriserede reparatører i minimum fem år fra produktionsdatoen.

I forbindelse med udarbejdelsen af en national handlingsplan om reparerbarhed ønsker Alternativet, at der skal prioriteres varegrupper, for hvilke tilgængeligheden af reservedele og opdateringer skal gælde.

Seks års reklamationsret for varige forbrugsgoder

Selvom et flertal i Folketinget afviste en revision af købeloven i 2021 – men fordi vi har et af verdens højeste materialeaftryk per person, mener Alternativet, at en forlængelse af reklamationsretten igen bør drøftes politisk.

Miljøministeriet og Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet vurderer, at en længere reklamationsret vil medføre en indirekte positiv effekt på den grønne omstilling. Sælgere og producenter vil have et øget incitament til at tilbyde produkter med længere holdbarhed, færre fejl og bedre mulighed for reparationer.⁸

Alternativet foreslår, at købelovens reklamationsret tages op til revision med henblik på at forlænge denne til seks år i stedet for de nuværende to år.

7. [Major steps for durability and Right to Repair taken in France](#)
Right to Repair Europe

8. [Delbetænkning I om gennemførelse af varedirektivet og direktivet om digitalt indhold](#)
Justitsministeriet

02. Øge antal af reparationer

Hvis vores ressourceaftryk og de forbrugsbaserede drivhusgasudledninger skal ned, skal vi have flere borgere og virksomheder til at forlænge levetiden af deres produkter. Det skal være nemmere og billigere at reparere.

Østrigs hovedstad Wien gjorde ikke kun reparationer økonomisk mere attraktivt med en tilskudsordning, initiativet øgede samtidig bevidstheden i befolkningen om en mere ressourcesparende livsstil.⁹

Med flere reparationer vil vi ikke kun reducere mængden af affald og behovet for nyproduktion. Vi vil også være med til at skabe nye jobmuligheder inden for reparation og genbrug, hvilket igen vil kunne styrke økonomien som helhed. Da produktionen af tøj og elektronik i højere grad foregår uden for landets grænser end reparationer af produkterne vil gøre, vil en stigning i reparationer frem for nye køb, flytte jobs fra udlandet til Danmark og dermed forbedre betalingsbalancen.

Tilskud og støtte til reparationer

Tilskudsmodeller til reparationer, efteruddannelse i reparationer, mere fokus på reparation i de offentlige indkøb, reparationskampagner, repair cafeer og repair incubators er ikke kun med til at understøtte nye reparations-forretningsmodeller. Borgere og virksomheder vil også få nemmere og billigere adgang til reparationer. Som eksempel kan indkøbsprogrammer i højere grad prioritere produkter med lang holdbarhed og reparerbarhed. The Restart Project i London giver reparations-træning og support.¹⁰ En anden inspiration er Toronto Tool Library, som giver adgang til værktøjer og organiserer reparations-events.¹¹

9. [Förderprogramm "Wien repariert's - Der Wiener Reparaturbon"](#)
Stadt Wien
10. [The Restart Project](#)
11. [Toronto Tool Library](#)

Ofte mangler man et økonomisk incitament. I dag er det ofte billigere at købe nyt end at få sine produkter repareret. Det afholder mange fra at reparere. Prisforskellen eller manglede økonomi afholder desuden borgere fra at bruge professionelle reparatører. Det kan gøres anderledes.

I Wien havde man i perioden september 2020 og december 2021 stor succes med de såkaldte Wiener "Reparaturbon". Her kunne borgere få repareret produkter som husholdningsudstyr, IT-produkter eller tøj hos reparatør, som var tilsluttet Wiens "Reparaturnetværk". Borgere fik støtte til 50 procent af deres reparationsomkostninger på op til 750 kroner.

I tilskudsperioden blev over 35.000 produkter repareret. Samtidig blev 2.700 tons CO2 og 355 tons affald sparet. Initiativet har desuden styrket den regionale økonomi gennem lokal værdiskabelse i Wien og skabelse af regionale arbejdspladser. Ordningen har været så stor en succes, at tilskudsmodellen nu er blevet udrullet i hele Østrig med støtte fra EU's genopretningspakke Next Generation EU.¹²

Alternativet ønsker nu at indføre en tilskudsmodel til reparationer. Lande som Østrig, Frankrig og Sverige har allerede samlet gode erfaringer med tilskuds- og fradragssystemer, som Danmark kan blive inspireret af. I alle tre lande gives tilskud til reparationsomkostninger, hvormed reparationer bliver billigere. Alternativet vil derfor prioritere 1 milliard kroner om året på en reparationsstøtteordning, hvor borgere kan få 50 procent refusion på reparationer med et beløbsloft per person eller reparation.

Som finansieringskilde foreslår vi en omstrukturering eller et ophør af servicefradraget. Forslaget vil således betyde, at fradrag for én type serviceydelser (rengøring, vinduespudsning og havearbejde i hjemmet) flyttes til andre serviceydelser – nemlig reparationer, som er essentielle for den grønne omstilling.

Stop for undersøgelsesgebyrer

Forbrugerrådet TÆNK gør opmærksom på, at mange butikker tager et gebyr for at undersøge, om reklamerede produkter er omfattet af reklamationsretten eller uhensigtsmæssig brug.¹³ Det afholder mange forbrugere fra at bruge deres reklamationsret. Selvom virksomheder er forpligtet, til at reparere produkter, som er gået i stykker inden for reklamationsperioden, hvis det er muligt.

12. [Förderaktion Reparaturbonus](#)
Bundesministerium Klimaschutz, Umwelt, Energie, Mobilität, Innovation und Technologie
13. [Klimaforslag: Det klimavenlige valg skal være det lette valg](#)
Forbrugerrådet TÆNK

ALTERNATIVET

Undersøgelsesgebyret afholder oftest forbrugere fra at få repareret deres produkter – hvilket har negative konsekvenser for vores ressourceaftryk. Mange produkter har nemlig den største del af klimaaftrykket liggende i selve produktionen og ikke i produktets levetid.

Derfor ønsker Alternativet, at undersøgelsesgebyrer forbydes. Det skal ikke være besværligt eller dyrt at få undersøgt mulighed for reparationer. Undersøgelsesgebyret er i vores øjne et bæredygtighedsbedrag. Forbrugerne skal aktivt understøttes i at vælge de klima- og miljømæssigt bedste løsninger. Gebyrer afholder forbrugere fra netop det.

03. Affaldsforebyggelse

I en kommende cirkulær økonomi er reparationer afgørende for at levetidsforlænge produkter og for at reducere vores materialeaftryk. Samtidig kommer vi ikke udenom at tænke affaldsforebyggelse med ind. Alle, der har arbejdet med reparationer, oplever nemlig, at

- **Mange produkter er bygget uden tanke for reparation.**
- **Ting i dårlig kvalitet er ofte umulige eller håbløse at reparere.**

Inden vi kommer til udvalgte politiske forslag om affaldsforebyggelse, deler vi derfor en **førstehjælp til døende produkter**:

Stands Ulykken

Hvis man ser affaldsforebyggelse som et førstehjælpskursus, så handler "Stands ulykken" om at stoppe med at købe produkter i dårlig kvalitet, som ikke kan repareres. Dette gælder ikke bare elektronik, men også møbler, bygningsdele, huse og tøj.

To helt oplagte ulykker som bør standses, er:

- **Produkter der fabrikeres i større mængder end de kan sælges.**
- **Engangsprodukter som smides ud straks efter brug**

Vurdér den tilskadekomne

Vurderingen af tilskadekomne produkter har hidtil været foretaget af butikker, som havde en interesse i at sælge et nyt produkt og var derfor langt bedre til det end til at reparere. Samtidig har vurderingen kun handlet om det økonomiske aspekt: Kan reparation betale sig i kroner og ører?

Men, som nævnt i indledningen, bliver vi nødt til at indtænke vores enormt høje materiale-aftryk på 24,5 tons pr. borger pr. år. Hvis vi skal ned i nærheden af det bæredygtige niveau på 8 tons, må vi reparere og vedligeholde i stedet for at kassere.

Tilkald hjælp

Her er det oplagt at kontakte en cykelsmed, elektronikmekaniker, skrædder, skomager eller møbelpolstrer. Men det sker alt for sjældent. Derfor skal vi sørge for at støtte disse håndværk og deres markeder. Markedet for reparationer ville fx få et alvorligt løft, hvis den offentlige sektor brugte det mere.

Giv førstehjælp

Her starter reparationerne, som beskrevet i udspillet ovenfor.

Politiske forslag til affaldsforebyggelse

Usolgte produkter må ikke destrueres

Mange virksomheder producerer helt bevidst flere ting end de ved, de kan sælge. Den praksis er blevet så almindelig i tøjbranchen, at Forbrugerrådet Tænk i 2021 udgav en guide med titlen: "Disse mærker brænder ikke tøj af".¹⁴ Under arbejdet med guiden spurgte Forbrugerrådet Tænk 85 virksomheder, som repræsenterer over 100 brands, om de vil love ikke at destruere nyt tøj. Desværre var der mange mærker, som ikke har svaret på om de vil bakke op om løftet.

Et tilsvarende spild findes i mange andre brancher fra fødevarer over sæsonvarer til højtidspynt, som er billigere at destruere end at gemme. Det er en helt forkert udvikling, som må vendes.

Desuden er det ikke kun overproduktionen, der er skyld i destruktionsen. Momsregler bidrager også til, at det kan være billigere at sende varer til destruktions end det er at give dem til velgørehedsorganisationer.

Alternativet vil derfor gøre det muligt at begrænse eller forbyde, at usolgte konsumvarer som tøj bliver smidt ud eller destrueret. Her er vi inspireret af Skotlands nye Circular Economy Bill, som netop har gjort det muligt.¹⁵ Produkter skal sælges til lavere priser eller gives væk til genbrug og velgørende formål. Overproduktion af mange produkter fører til en alt for stor affaldsproduktion, som må stoppes.

14. [Förderaktion Reparaturbonus](#)
Bundesministerium Klimaschutz, Umwelt, Energie, Mobilität, Innovation und Technologie
15. [Klimaforslag: Det klimavenlige valg skal være det lette valg](#)
Forbrugerrådet TÆNK

Begrænsning af engangs-emballage

I et cirkulært samfund virker det helt forkert, at vi i Danmark hvert år smider 130 millioner engangskaffekopper ud.¹⁶ Ifølge Danmarks Naturfredningsforening er et nationalt retursystem for takeaway-emballage derfor en lavthængende frugt.

Miljøstyrelsen mener, at der årligt smides ca. 300 millioner plastikkrus og ca. 150 millioner fødevarerbokse ud i Danmark.¹⁷ Deres undersøgelse viser også, at meget af det engangsservice bruges på caféer og restauranter. I en tid hvor selv rumrakter kan genbruges, virker det sært, at vi ikke længere kan genbruge kopper.

Alternativet vil derfor indføre pant på takeaway-emballage. Danmark har en vel-fungerende pantordning på en række emballager til drikkevarer. Dette er et godt system, da det giver borgere og virksomheder incitament til at sikre genanvendelse af en række materialer og beholdere i deres nuværende form eller genanvendes til nye materialer. Der er dog mange former for beholdere, som ikke er omfattet af det danske pantsystem, men som ellers er oplagte til netop dette, heriblandt takeaway-emballage. Det nationale system skal udmøntes på en måde, der ikke er til unødigt gene for erhvervslivet. Af denne årsag foreslås det, at man ikke forsøger at designe et færdigt system fra dag ét, men at der i stedet læres af mindst to forsøgsordninger i de to kommuner med størst volumen, København og Aarhus, så systemerne kan testes inden en national udrulning.

Alternativet vil desuden øge mængden af genanvendelig service ved servering og spisning på caféer, restauranter mv. med lignende politiske tiltag, som blev implementeret i Frankrig. Her trådte en ny regulering i kraft pr. 1. januar 2023, som forbyder anvendelsen af engangsservice ved spisning på fastfood-kæder. Hensigten med loven er at begrænse mængden af bl.a. plastaffald, som genereres ved indtagelsen af fødevarer på lokationer, der i stedet kan servere fødevarer på og i genbrugelig service. Da denne løsning allerede anvendes i de fleste hjem og i mange kantiner mv., virker det som et oplagt sted at sætte ind over for Danmarks meget store plastforbrug. Naturligvis vil der være øgede omkostninger i forbindelse med den indledende anskaffelse af genanvendelig service, men det må formodes, at der over tid og i et større samfunds- og klimamæssigt perspektiv, vil være en betydelig gevinst for restauranter med servering.¹⁸

16. [Danskerne bruger 130 millioner engangskaffekopper om året](#)
Danmarks Naturfredningsforening

17. [Forbrugeradfærds-undersøgelse af takeaway i genbrugelig emballage](#)
Miljøministeriet

18. [Reuse wins: top findings show reuse beats single-use every time](#)
Upstream Solutions

Afgift på produkter designet til at blive brugt en enkelt gang

Detailhandlen er de seneste år forpligtet til at opkræve afgifter for bæreposer. Kombineret med et forbud mod tynde plastikbæreposer, har det medført et markant fald i antal plastposer. Ifølge mediet Detailhandlevaren er salget af plastikbæreposer faldet med to tredjedele siden 2017.¹⁹ På samme måde kan borgere formentlig vænne sig til at bruge genbrugelige kaffekopper og at alle former for takeaway-emballage enten skal være genbrugeligt eller koste mere end nu.

Alternativet ønsker derfor i første omgang at indføre en afgift på minimum 4 kroner for engangskaffekopper og minimum 8 kroner for engangsemballage til takeaway. De beløb baserer sig på de nuværende emballageafgifter på bæreposer. Andre engangsprodukter skal også afgiftsbelægges. For at reducere affaldsmængder bør der indføres afgifter på alle produkter, som er lavet til blot at blive brugt en enkelt gang: Engangsklude, isterningposer, affaldsposer mm. Derfor vil Alternativet nedsætte en arbejdsgruppe for at undersøge, hvordan der kan udvikles et afgiftssystem, der i langt højere grad fremmer genbrugsprodukter. Samtidigt skal det afgiftssystem tilvejebringe et offentligt merprovenu på ca. 900 millioner kroner efter tilbageløb og ændret adfærd, der kan bruges til at medfinansiere den nye støtteordning til at fremme reparationer.

19. [Salget af plastikbæreposer er faldet med to tredjedele](#)
Dagligvarehandlen

Finansiering

Alternativets reparations- og affaldsforebyggelsesudspil indeholder fire initiativer, som kræver finansiering (se tabel 1). De samlede årlige udgifter er ca. 1.029 mio. kr. om året efter tilbageløb og adfærd.

Som finansiering foreslås et ophør af servicefradraget og en ny afgift på engangsprodukter. Udspillet er samlet set overfinansieret med ca. 111 mio. kr. Det samlede merprovenu afhænger af udmøntningen af de foreslåede nationale strategier omkring reparationer og affaldsforebyggelse.

Tabel 1

Forslag	Nye udgifter i mio. kr. pr. år
Udarbejdelse af en national handlingsplan for reparerbarhed og adgang til reservedele og opdateringer	10
Seks års reklamationsret for varige forbrugsgoder	9 ²⁰
Tilskud og støtte til reparationer	1.000
Stop for undersøgelsesgebyr	Ingen investeringer forventet
Udarbejdelse af national affaldsforebyggelsesstrategi med fokus på at: – usolgte produkter ikke må destrueres, – engangsemballage skal begrænses og – afgifter på flere engangsprodukter	10
Omlægning af servicefradraget	-240
Afgift på engangsprodukter	-900
I alt	-111

20. I den tidligere behandling af forslaget blev de statsøkonomiske konsekvenser begrænset til en forøgelse af antal klager i det offentlige forbrugerklagesystem. "Hvis det offentlige forbrugerklagesystem modtager 25 pct. henholdsvis 50 pct. flere klager end forventningen i 2020 vil det forøge omkostningerne med 4,5 mio. kr. henholdsvis 9,0 mio. kr." ([Delbetænkning – Justitsministeriet](#))

**Vi vil gerne sende
en stor tak til:**

**Forbrugerrådet TÆNK
Repair Cafe Danmark**

**Og de mange gode
initiativer rundt
omkring i verden**

Vi har fået meget inspiration og er taknemmelige for, at de har bidraget med perspektiver, gode input og værdifuld sparring i forbindelse med udviklingen af udspillet. Alle synspunkter, der præsenteres i udspillet, er Alternativets egne. Alternativet står alene til indtægt for indholdet.

Udarbejdelsen af dette udspil blev primært drevet af Alternativets medlemmer i Alternativets Erhvervsfagråd. I den forbindelse skal der gå en særlig tak til Rikke Frederiksen, Jacob Antvorskov, Rasmus Würtz Lindemann og Jonathan Ries.

Alternativet, november 2023